

KODEKS

NOVINARA I

NOVINARKI

CRNE GORE

Rad na izmjenama Kodeksa novinara i novinarki Crne Gore, dizajn i štampu podržali su Savjet Evrope, UNESCO, EU i OEBS.

KODEKS NOVINARA I NOVINARKI CRNE GORE

Podgorica, 2026.

Autori: Radna grupa za dopune i izmjene Kodeksa novinara i novinarki Crne Gore

Izdavač: Medijski savjet za samoregulaciju

SADRŽAJ

Kodeks novinara i novinarki Crne Gore.....	5
Smjernice za Načelo 1.....	8
1.1. Opšti standardi	8
1.2. Tačnost.....	9
1.3. Saopštenje za medije	10
1.4. Skupovi u toku izborne kampanje.....	10
1.5. Korišćenje društvenih mreža.....	10
1.6. Upotreba vještačke inteligencije (AI).....	12
1.7. Intelektualna svojina	13
Smjernice za Načelo 2.....	14
2.1. Komentar i mišljenje	14
2.2. Intervju.....	14
2.3. Postupanje sa izvorima.....	15
2.4. Simboličke fotografije	17
2.5. Embargo	17
2.6. Rezultati istraživanja javnog mnjenja	18
2.7. Pisma čitalaca/slušalaca/gledalaca.....	18
2.8. Onlajn komentari.....	19
2.9. Medicinska istraživanja i terapije	20
Smjernice za Načelo 3.....	22
3.1. Odgovor i ispravka	22
3.2. Dokumentacija	23
3.3. Pravo na zaborav.....	23

Smjernice za Načelo 4	24
4.1. Govor mržnje.....	24
4.2. Izvještavanje o krivičnim djelima	25
4.3. Šteta.....	25
Smjernice za Načelo 5.....	26
5.1. Novinarska istraživanja.....	26
5.2. Izvještavanje u posebnim okolnostima	26
5.3. Ekskluzivne informacije	27
5.4. Plaćanje informacija	27
Smjernice za Načelo 6.....	28
Smjernice za Načelo 7.....	29
Smjernice za Načelo 8.....	33
8.1. Interesi djece	33
Smjernice za Načelo 9.....	35
9.1. Izvještavanje o krivičnim djelima, istragama i sudskim postupcima	35
9.2. Izvještavanje o nasilju.....	37
9.3. Koordinacija s nadležnim organima, medijska tišina..	38
Smjernice za Načelo 10.....	39
10.1. Profesionalna nezavisnost.....	39
10.2. Razlika između informativnog sadržaja i reklama.....	40
10.3. Materijal za odnose s javnošću.....	40
10.4. Transparentnost medijskih interesa	40
Smjernice za Načelo 11.....	41
11.1. Solidarnost	41

KODEKS NOVINARA I NOVINARKI CRNE GORE

(Osnovna načela)

Novinar/novinarka je u službi javnog interesa.

Novinar/novinarka ima dužnost da brani slobodu i pravo na neometano prikupljanje i saopštavanje informacija, kao i na slobodan komentar i kritiku.

Kredibilitet novinara/novinarki i novinarske profesije počiva na profesionalnom poštenju, integritetu i znanju.

Novinar/novinarka mora biti kritički posmatrač nosilaca društvene, političke i ekonomske moći kada o njima izvještava u javnom interesu.

U interesu je svakog novinara/novinarke i njegova/njena je dužnost da se pridržava ovog Kodeksa.

1. Dužnost novinara/novinarke je da poštuje istinu i da za njom istrajno traga, imajući uvijek u vidu pravo javnosti da bude informisana i ljudsku potrebu za pravdom i humanošću.

2. Za novinara/novinariku činjenicu su neprikosnovene, a njegova/njena obaveza je da ih stavlja u pravilan kontekst i onemogućujući njihovu zloupotrebu, bilo da je riječ o tekstu, slici ili tonu.

Glasine i pretpostavke moraju biti nedvosmisleno označene kao takve.

Vijest i komentar moraju biti jasno razdvojeni.

3. Obaveza je novinara/novinarke da dopuni nepotpunu i ispravi netačnu informaciju.

To se posebno odnosi na informaciju koja nekome može naškoditi.

Ispravka mora biti istaknuta na odgovarajući način. Sve izmjene u vezi s ovim načelom moraju biti propisno naznačene.

4. Rasu, vjeru, nacionalnost, seksualnu orijentaciju, rodno opredjeljenje, porodični status, fizičko i mentalno stanje ili bolest, kao i političku pripadnost, novinar/novinarika će pomenuti samo ukoliko je to neophodno za potpunu informaciju u interesu javnosti.

5. Za prikupljanje informacija u bilo kom obliku, novinar/novinarika koristi profesionalno časne i pravno dozvoljene metode.

Svako odstupanje od ovog pravila dozvoljeno je samo u slučajevima kada te metode nijesu dovoljne, a postoji pretežan javni interes da se javnosti pruže informacije od izuzetnog značaja.

6. Pravo je i obaveza novinara/novinarke da štiti povjerljive izvore informacija.

7. Novinar/novinarica mora voditi računa o pravu na privatnost.

Pravo na privatnost obrnuto je srazmjerno značaju javne funkcije koju pojedinac obavlja. U svakom slučaju, neophodno je poštovati ljudsko dostojanstvo svakog pojedinca.

8. Novinar/novinarica je dužan/dužna da štiti integritet djece i maloljetnika.

9. Prilikom izvještavanja o istragama i sudskim postupcima, novinar/novinarica ne smije prejudicirati ishod sudskog postupka. Međutim, novinar/novinarica ima dužnost i odgovornost da izvještava o različitim činjenicama i okolnostima u vezi s konkretnim slučajem.

10. Novinar/novinarica ne smije tražiti niti prihvatati privilegije bilo koje vrste, koje bi mogle ograničiti ili dovesti u sumnju njegovu/njenu nezavisnost i nepristrasnost, i nauditi uredničkoj slobodi.

11. Novinari iskazuju profesionalnu solidarnost i podršku kolegama koji su izloženi pritiscima, prijetnjama ili ograničavanju slobode izražavanja, uz poštovanje etičkih principa i odgovornosti prema javnosti.

Kao što je spreman da svoj rad neprestano izlaže sudu javnosti, novinar/novinarica treba da bude voljan/voljna da svoj rad izloži sudu nepristrasnog tijela koje brine o zaštiti ugleda profesije.

SMJERNICE ZA TUMAČENJE I PRIMJENU OSNOVNIH NAČELA KODEKSA

Smjernice za Načelo 1

Dužnost novinara/novinarke je da poštuje istinu i da za njom istrajno traga, imajući uvijek u vidu pravo javnosti da bude informisana i ljudsku potrebu za pravdom i humanošću

1.1. Opšti standardi

Novinar/novinarica treba da njeguje najviše profesionalne i etičke standarde.

Novinarska etika zasniva se na savjesti novinara/novinarke. Etička odgovornost je individualna i ne može se prenijeti na urednika/urednicu, pod izgovorom da su se morala slijediti njegova/njena uputstva.

U profesionalnom smislu, novinar/novinarica mora s dužnom pažnjom preduzeti sve razumne korake kako bi bio siguran/sigurna da objavljuje isključivo tačne informacije i da su njegovi/njeni komentari čestiti. Dužna novinarska pažnja odnosi se na etičku i profesionalnu obavezu novinara/novinarke, urednika/urednice i drugih zaposlenih u medijima za preduzimanje neophodnih radnji kako bi se garantovalo da svaka aktivnost ispunjava najviši mogući standard tačnosti.

Novinar/novinarica nikada ne smije objavljivati neosnovane optužbe protiv pojedinca/pojedinke s jedinim ciljem da naruši njegov/njen ugled.

Pravo je novinara/novinarke da odbije zadatak koji je u suprotnosti sa ovim etičkim kodeksom. Urednik/urednica ima obavezu da obavijesti novinara/novinku o izmjenama izvršenim u njegovom/njenom tekstu.

Novinar/novinkarka mora da očuva svoju profesionalnu i etičku nezavisnost u odnosu na svaki javni ili privatni interes, uključujući komercijalne i druge interese medijske ustanove.

1.2. Tačnost

- (a) Prije objavljivanja priloga, novinar/novinkarka treba da bude siguran/sigurna da su preduzete sve odgovarajuće mjere kako bi se provjerila njegova tačnost.

Novinar/novinkarka mora težiti da obezbijedi cjelovite izvještaje o događajima i ne smije prećutkivati ili potiskivati suštinske informacije. Radi obezbjeđivanja nepristrasnog i objektivnog izvještavanja, novinar/novinkarka mora zatražiti izjave svih relevantnih strana i lica navedenih u izvještaju.

- (b) Pravo javnosti da zna ne može biti opravdanje za senzacionalističko izvještavanje. Stoga, novinar/novinkarka ne smije iskrivljivati informacije pretjerivanjem, neadekvatnim naglašavanjem jednog aspekta priče ili jednostranim izvještavanjem.

Novinar/novinkarka mora izbjegavati naslove ili reklamne slogane koji bi mogli navesti na pogrešan zaključak o suštini događaja ili pojave.

Činjenice ne smiju biti iskrivljavane tako što će biti stavljene izvan konteksta u kome su se desile.

1.3. Saopštenje za medije

Saopštenja za medije i izjave date od strane predstavnika vlasti, političkih partija, javnih službi, udruženja, klubova i ostalih interesnih grupa, moraju biti jasno označena kao takva.

1.4. Skupovi u toku izborne kampanje

Prilikom izvještavanja o skupovima sa izbornih kampanja novinar/novinarka će izvještavati tačno i neće u svojim izvještajima odražavati lična mišljenja na način koji narušava tačnost i pravičnost izvještavanja. Novinari i mediji moraju tačno identifikovati i praviti razliku kada informišu o aktivnostima nosilaca javnih funkcija u toku izborne kampanje.

Takav pristup afirmiše pravo građana na tačnu informaciju i podržava princip jednakih šansi za sve političke partije i druge učesnike u izbornom procesu.

Prethodno montirani materijal, koji dostave političke partije, treba koristiti samo onda kada nema drugog načina da se obezbijedi izvještaj o njihovim konkretnim aktivnostima ili skupovima. Korišćenje takvog materijala uvijek je potrebno adekvatno označiti.

Novinar/novinarka mora poštovati proceduru predizborne ćutnje propisanu zakonom, ne dovodeći u pitanje svoje pravo i obavezno da izvještava o svim pitanjima od javnog interesa.

1.5. Korišćenje društvenih mreža

Prilikom objavljivanja profesionalnog sadržaja na privatnim nalogima na platformama društvenih mreža, novinar/novinarka dužan/dužna je da poštuje etičke i profesionalne standarde utvrđene ovim Kodeksom. Čak i u slučajevima kada se iznose lični stavovi, neophodno je voditi računa o mogućem uticaju takvih

objava na ugled novinara/novinarke ili medijske organizacije. Iste obaveze i dužnosti se primjenjuju na aktivnosti na društvenim mrežama organizacija, preko njihovih institucionalnih profila i naloga.

Očekuje se da novinar/novinarke poštuje iste principe i na svojim privatnim nalogima na društvenim mrežama, ukoliko ih koriste za izražavanje stavova o pitanjima od javnog interesa.

Profesionalni novinar/novinarke treba da primjenjuje standarde provjere tačnosti i pri objavljivanju na privatnim profilima. Širenje glasina ili neprovjerenih informacija može ozbiljno narušiti profesionalni kredibilitet, posebno tokom izvještavanja o vanrednim situacijama ili aktuelnim dešavanjima.

Novinar/novinarke dužan/dužna je da se uzdrži od upotrebe uvredljivog, zapaljivog i klevetničkog govora, kao i od iznošenja stavova o kontroverznim temama na način koji može dovesti u pitanje njegovu/njenu objektivnost i profesionalni ugled.

Posebnu pažnju novinar/novinarke mora posvetiti nalogima s kojima komunicira, kao i sadržaju komentara trećih lica, naročito kada su njihovi nalozi otvoreni za javnost. Aktivnosti na društvenim mrežama ne smiju ugroziti etičke i profesionalne obaveze. Čak i kada je suočen/suočena sa provokacijom ili kritikama, novinar/novinarke treba da zadrži profesionalnost i izbjegava konflikte i provokativne odgovore. Novinar/novinarke, takođe, mora poznavati pravila korišćenja, zaštitu privatnosti i ponašanja za svaku platformu koju koristi, a kako bi se izbjegle suspenzije ili sankcije, posebno kada bi takve mjere mogle negativno uticati na njegov/njen rad ili rad medijske organizacije.

Informacije pribavljene u profesionalnom kontekstu koje su poverljive, ekskluzivne ili su pod embargom, ne smiju se dijeliti na ličnim nalogima, prije nego što ih objavi medijska organizacija.

Novinar/novinarka ima dužnost da štiti povjerljivost izvora i informacija koje nijesu u javnom domenu, kako u profesionalnom radu, tako i na internetu. Povjerljive informacije iz matične medijske kuće ne smiju se objavljivati, uključujući osjetljive priče ili zadatke koji se odnose na novinara/novinarku ili njegove/njene kolege, naročito u slučajevima kada bi to moglo ugroziti bezbjednost novinara.

Novinar/novinarka treba da održava transparentnost na društvenim mrežama. Ukoliko je nešto objavljeno greškom ili je neprimjereno, takav sadržaj treba ispraviti i objasniti u narednoj objavi, a po potrebi uputiti i izvinjenje.

1.6. Upotreba vještačke inteligencije (AI)

Medijski sadržaj koji je kreiran, oblikovan ili značajno izmijenjen korišćenjem tehnologija vještačke inteligencije (AI) mora biti jasno označen kao takav u slučajevima kada bi mogao dovesti publiku do pogrešnog shvatanja ili iskrivljenog prikaza stvarnih činjenica i događaja.

Nijedan sadržaj generisan od strane AI ili uz pomoć AI ne smije biti objavljen bez ljudske provjere i odobrenja. U svakom slučaju, novinar/novinarka i urednik/urednica snose potpunu odgovornost za sadržaj koji objavljuju, bez obzira na stepen upotrebe AI.

Novinar/novinarka mora aktivno promovisati etičku i odgovornu upotrebu i razumijevanje AI alata u cilju poboljšanja kvaliteta novinarstva i medijskog sadržaja.

Novinarski sadržaj kreiran i distribuiran korišćenjem AI alata mora biti u skladu sa svim etičkim i profesionalnim standardima utvrđenim ovim Kodeksom.

1.7. Intelektualna svojina

Novinar/novinarka ima dužnost da poštuje prava intelektualne svojine u skladu sa odredbama važećih zakona.

Novinar/novinarka ne smije koristiti niti reprodukovati sadržaj koji su kreirala treća lica, bez njihove dozvole. Sadržaj trećih lica može se koristiti u obliku kraćih citata i referenci, uz navođenje autora i publikacije, i isključivo u opravdane informativne svrhe.

Takođe, novinar/novinarka može koristiti druge publikacije i izvještaje trećih lica kao jasno identifikovan izvor informacija i u svrhu provjere tačnosti informacija. Pri korišćenju sadržaja trećih lica u skladu sa ovim pravilima, novinar/novinarka je u obavezi da poštuje važeće etičke i profesionalne standarde.

Smjernice za Načelo 2

Za novinara/novinarku činjenicu su neprikosnovene, a njegova/njena obaveza je da ih stavlja u pravilan kontekst i onemogućiti njihovu zloupotrebu, bilo da je riječ o tekstu, slici ili tonu.

Glasine i pretpostavke moraju biti nedvosmisleno označene kao takve.

Vijest i komentar moraju biti jasno razdvojeni.

2.1. Komentar i mišljenje

Činjenice su neprikosnovene, dok komentari i mišljenja moraju biti slobodno izraženi.

Komentari se ne smiju predstavljati na način koji stvara utisak da se njima saopštava utvrđena činjenica. Kada komentari i informacije nijesu jasno razdvojeni, novinar/novinarka je dužan/dužna da obezbijedi odgovarajući kontekst kako bi javnost mogla pravilno razlikovati jedno od drugog. Pri tome se moraju uzeti u obzir različiti medijski formati i stilovi.

2.2. Intervju

- a) Intervju se smatra potpuno ispravnim s novinarskog staništa ako je autorizovan od strane intervjuisane osobe ili njenog predstavnika, ili je očigledno da postoji saglasnost intervjuisanog za objavljivanje neautorizovanog intervjua.

Dužnost je novinara/novinarke da precizno prenese tuđe riječi, pri čemu direktni citati moraju biti navedeni doslovno, posebno kada se radi o intervjuu.

Ukoliko je rok kratak, korektno je objaviti neautorizovan intervju, ako je jasno i intervjuisanom i osobi koja intervjuiše da će izjave biti prenesene ili doslovno ili u audio-vizuelnom obliku.

Ako se tekst intervjuja prenosi u cjelini ili djelimično, medij koja ga objavljuje, mora navesti izvor i autora/autorku intervjuja. Prilikom skraćivanja teksta, novinar/novinarka treba da vodi računa o njegovom skladu, posebno pazeći da ne ukloni djelove koji su uravnoteženi s drugim izraženim stavovima.

Ako se parafrazira osnovni sadržaj nečijih usmeno izraženih misli, takođe je neophodno navesti izvor.

- b) U slučaju kada intervjuu prethodi izvještaj u skraćenoj formi, kao forma najavljivanja, mora se voditi računa da najava ne odudara od sadržaja programskog konteksta koji se najavljuje.

I u ovom slučaju se mora voditi računa da se intervjuisana osoba zaštiti od neistine ili bilo čega drugog što bi moglo da ugrozi njenu čast, dostojanstvo ili legitimne interese.

2.3. Postupanje sa izvorima

Novinar/novinarka treba da koristi onoliko izvora koliko je potrebno radi potvrđivanja činjenica i obezbjeđivanja tačnih informacija. Upotreba jednog izvora dozvoljena je samo u izuzetnim situacijama, uz saglasnost urednika/urednice, kada se, u skladu s načelom tačnosti, pouzdanost izvora i vrijednost informacije posebno cijene.

Svaki izvor mora biti jasno identifikovan i, gdje je potrebno, treba dati reference koje ga čine relevantnim za konkretnu priču.

U pripremi izvještaja, novinar/novinarka ima obavezu da pravilno ocijeni opredjeljenja i moguće interese svojih izvora. Novinar/novinarka uvijek treba da ima u vidu da postoje izvori čiji je jedini cilj nanošenje štete licima ili grupama o kojima novinar/novinarka piše. Ako izvor pripada interesnoj grupi ili je na bilo koji način povezan sa njom, to mora biti jasno naznačeno. Novinar/novinarka ne smije prihvatiti uslove koje postavlja izvor informacija u vezi sa objavljivanjem ili neobjavljivanjem pojedinih informacija, ukoliko ti postavljeni uslovi narušavaju osnove etičnog i profesionalnog novinarstva.

Korišćenje posrednih izvora je prihvatljivo ukoliko se koriste i dodatni izvori ili druge metode za potvrđivanje činjenica.

- a) Novinar/novinarka može koristiti informacije pribavljene putem društvenih mreža, pojedinačnih veb-blogova ili drugih onlajn izvora. Kada novinar/novinarka koristi informacije sa društvenih mreža, mora jasno obavijestiti javnost o njihovom porijeklu i postupku provjere.

U takvim slučajevima postoji posebna potreba za dodatnom provjerom činjenica, fotografija i drugih materijala, kao i za provjerom autorskih prava, ukoliko je to primjenljivo. Ako dodatna provjera nije moguća, novinar/novinarka mora dati jasnu informaciju o korišćenim izvorima. Prije korišćenja sadržaja koji su kreirali korisnici na društvenim mrežama, novinar/novinarka treba da provjeri njihov izvor, autentičnost i kontekst. Radi potvrđivanja autentičnosti, novinar/novinarka treba da koristi dostupne digitalne alate uz primjenu dužne novinarske pažnje. Ako novinar/novinarka i dalje ne zna sa sigurnošću da li je sadržaj autentičan, taj sadržaj ne smije koristiti. Zloupotreba sadržaja sa društvenih mreža izjednačena je sa pogrešnim citiranjem tradicionalnih izvora.

- b) Ukoliko javna izjava sadrži informacije ili iznosi tvrdnje koje mogu nanijeti štetu ugledu trećih lica, a novinar/novinarka nije u mogućnosti da provjeri njihovu tačnost, takve tvrdnje moraju biti jasno identifikovane i citirane kao izjave imenovanog lica.

2.4. Simboličke fotografije

- a) Ako neka ilustracija, posebno fotografija, može ostaviti utisak kod prosječnog čitaoca da se radi o autentičnom dokumentu, iako je u pitanju samo simbolička fotografija, to mora biti jasno naznačeno.

Fotomontaža ili druge intervencije na autentičnim dokumentima moraju biti jasno označene kao takve u prpratnom tekstu ili na drugi odgovarajući način.

- b) Ako medij prilikom objavljivanja koristi rekonstruisane scene, takav postupak mora biti jasan publici i to mora biti nedvosmisleno označeno glasom ili prpratnim tekstom.
- c) Arhivski materijali na televiziji moraju biti jasno označeni kao takvi, a tonski inserti koji se koriste iz arhive radija moraju biti glasom najavljeni kao takvi.

2.5. Embargo

Embargo predstavlja slobodan dogovor između onoga ko daje informaciju i medija.

Nametanje embarga, kojim je objavljivanje informacije odgođeno, opravdano je samo ako je to suštinski važno za objektivno i pažljivo izvještavanje u interesu javnosti.

Embargo treba poštovati samo onda kad postoji objektivno opravdanje za to, kao što je slučaj govora koji tek treba da budu

održani, unaprijed datih izvještaja o poslovnoj i drugim vrstama aktivnosti ili informacija o budućim događajima (sastanci, odluke, svečane ceremonije itd.).

Mediji ne smiju koristiti embargo za sticanje prednosti u odnosu na konkurente.

2.6. Rezultati istraživanja javnog mnjenja

Kada objavljuju rezultate agencija za ispitivanje javnog mnjenja, mediji treba da navedu broj ispitanika, datum sprovođenja istraživanja, identitet naručioca istraživanja, kao i pitanja postavljena u anketi.

Ako niko nije naručio istraživanje, mediji treba da istaknu da je ono sprovedeno na inicijativu same agencije.

U slučaju dnevnih, **ad hoc** anketiranja građana o kontroverznim društvenim pitanjima, neophodno je ispoljiti posebnu dozu opreza prilikom odabira pitanja, kao i objektivnost u prikazivanju rezultata, kako bi se izbjegle moguće manipulacije.

Prilikom objavljivanja takvih anketa, treba jasno naznačiti da njihovi rezultati ne moraju predstavljati pouzdan ili vjerodostojan pokazatelj javnog mnjenja.

2.7. Pisma čitalaca/slušalaca/gledalaca

- a) Pisma uredniku, u mjeri u kojoj su prikladna po obliku i sadržaju, treba da služe da čitaoci/slušaoци/gledaoci izraze svoja mišljenja i na taj način učestvuju u procesu oblikovanja javnog mnjenja.

Mediji nijesu obavezni da objavljuju takva pisma.

- b) Dužnost je medija da pri objavljivanju tih pisama vode računa da njihov sadržaj ni na koji način ne bude u suprotnosti s novinarskim Kodeksom.
- c) Ako postoji bilo kakva sumnja u identitet pošiljaoca, pismo ne smije biti objavljeno.

Samo u izuzetnim slučajevima, na zahtjev autora/autorke pisma, njegovo/njeno ime se može izostaviti, uz napomenu: „Ime poznato redakciji”.

Mediji ne smiju objavljivati adrese autora/autorke niti druge lične podatke.

- d) Mediji mogu definisati sopstvena pravila u pogledu mogućnosti skraćivanja sadržaja pisma, kao i u pogledu drugih, dodatnih mjera, a vezano za odluku da se pismo objavi i da se zaštiti privatnost pošiljaoca. Ta pravila moraju biti jasna, objektivna i poznata čitaocima/slušaoциma/gledaocima.

2.8. Onlajn komentari

Onlajn mediji treba da definišu svoja interna pravila u vezi sa komentarima trećih lica. Pravila moraju poštovati principe nužnosti i proporcionalnosti. Ona moraju biti jasno formulisana, lako dostupna i razumljiva svim korisnicima.

Pravila treba da osiguraju izbjegavanje objavljivanja očigledno nezakonitog sadržaja, kao što su govor mržnje, promovisanje terorizma, podsticanje na ozbiljna krivična djela, kao i promovisanje ratnih zločina i zločina protiv čovječnosti, u skladu sa važećim zakonima. Pravila o komentarima takođe mogu imati za cilj sprečavanje širenja sadržaja koji podstiče ozbiljnu netoleranciju ili upotrebu pogrdnih izraza, kao i komentara i mišljenja koja imaju za cilj stvaranje atmosfere zastrašivanja drugih ko-

risnika. U svakom slučaju, moraju biti uvedene adekvatne mjere zaštite kako bi se izbjegla prekomjerna ograničenja prava na slobodu izražavanja.

Komentari koji izražavaju mišljenja i doprinose debati o pitanjima od javnog interesa moraju biti dozvoljeni, čak i ako ih određeni dio publike smatra šokantnim, skandaloznim ili ekstremnim.

Korisnici/korisnice treba da imaju pristup jednostavnim i dostupnim mehanizmima za prijavljivanje sadržaja koji su očigledno nezakoniti, kao i komentara koji krše interna pravila.

Mediji imaju pravo da sami odluče o internim pravilima moderacije komentara, mehanizmima sprovođenja i sankcijama. Mediji imaju slobodu da odlučuju o pitanjima kao što su obavezna registracija, korišćenje automatskog filtriranja, procedura i mehanizama za prijavljivanje, kao i o različitim tipovima kazni i sankcija. Sankcije u vidu privremenih ili trajnih zabrana treba da budu rezervisane za slučajeve ozbiljnog kršenja internih pravila ili objavljivanja očigledno nezakonitog sadržaja.

U slučaju sporova u vezi sa sprovođenjem pravila iz prethodnog pasusa, prigovor će biti upućen Medijskom savjetu za samoregulaciju ili nadležnom ombudsmanu.

2.9. Medicinska istraživanja i terapije

- a) Izveštavanje o navodnim uspjesima ili neuspjesima medicinskih ili farmaceutskih istraživanja u borbi protiv teških bolesti zahtijeva poseban oprez i odgovoran pristup.

Ni samim sadržajem ni načinom predstavljanja ne smije se izazivati neosnovana nada u skoro izlječenje kod oboljelih osoba i njihovih bližnjih, ukoliko to ne odgovara stvarnom stanju medicinskih istraživanja.

Nasuprot tome, kritički intonirani ili jednostrani izvještaji ne smiju da dovedu ozbiljno bolesne osobe u situaciju koja povećava njihovu nesigurnost i dodatno podstiče sumnju u mogući uspjeh terapijskih mjera.

- b) Kada izvještava o aktivnostima samozvanih iscjelitelja i nadriljekara, novinar/novinarka mora iskazati poseban stepen opravdane sumnje i uzdržanosti.
- c) U izvještajima o širenju zaraznih i drugih bolesti, novinar/novinarka mora imati u vidu da je isključivo nadležni državni organ ovlašćen da proglasi epidemiju.

Smjernice za Načelo 3

Obaveza je novinara/novinarke da dopuni nepotpunu i ispravi netačnu informaciju.

Ovo se posebno odnosi na informaciju koja nekome može naškoditi.

Ispravka mora biti istaknuta na odgovarajući način. Sve izmjene u vezi s ovim načelom moraju biti propisno naznačene.

3.1. Odgovor i ispravka

- a) Svi mediji moraju poštovati i obezbijediti primjenu prava na odgovor, ispravku i odgovor, u skladu sa zakonom, uz blagovremeno i besplatno objavljivanje odgovora kojim se pobijaju, dopunjuju ili ispravljaju netačne, nepotpune ili pogrešno prenesene informacije, kako bi se izbjeglo pokretanje sudskog postupka.
- b) U slučaju kada su neke osobe ili pravna lica uvjereni da medijski sadržaj obuhvata netačne informacije ili neutemeljene kritike na njihov račun, one mogu, od medija koji je objavio takav sadržaj, da zahtijevaju mogućnost odgovora i ispravku netačnih navoda.

Razlika u mišljenju sama po sebi nije dovoljan razlog za ostvarivanje prava na odgovor, osim ako se ne temelji na netačnim činjenicama.

Mediji treba da poštuju ovo pravo ukoliko je u izvještaju sadržana netačna informacija ili neosnovana kritika zasnovana na netačnom predstavljanju činjenica.

Ispravka ili odgovor ne smiju biti duži od teksta odnosno priloga na koji se odnose.

Svi ostali kriterijumi i procedure propisani zakonom u ovoj oblasti - moraju se poštovati.

3.2. Dokumentacija

U svim slučajevima navedenim u smjernicama 3.1, mediji su dužni ispraviti sve netačnosti i u svojim arhivama, dokumentacijama i bazama podataka.

3.3. Pravo na zaborav

Novinari i mediji mogu, na zahtjev određenog lica, djelimično ili potpuno ukloniti medijski sadržaj, lične ili druge podatke, ako njihovo dalje korišćenje predstavlja značajan i nesrazmjeran uticaj na privatnost i ugled te osobe, posebno zbog protoka vremena i gubitka relevantnosti. Ovakvi zahtjevi neće biti prihvaćeni kada postoji pretežan javni interes da se ti podaci zadrže.

Ove odredbe primjenjuju se na onlajn izdanja. U slučajevima kada su medijski sadržaj, lični ili drugi podaci uklonjeni, mora biti naznačeno da su uklonjeni na zahtjev konkretnog lica.

Uklanjanje takvih podataka odnosi se i na oznake (tagove) i druge elemente koje interni i eksterni pretraživači koriste u svrhu indeksiranja.

Smjernice za Načelo 4

Rasu, vjeru, nacionalnost, seksualnu orijentaciju, rodno opredjeljenje, porodični status, fizičko i mentalno stanje ili bolest, kao i političku pripadnost, novinar/novinarka će pomenuti samo ukoliko je to neophodno za potpunu informaciju u interesu javnosti.

4.1. Govor mržnje

- a) Mediji ne smiju objavljivati sadržaje čija je namjena podsticanje neprijateljstva ili mržnje prema licima po osnovu njihove rase, etničkog porijekla, nacionalnosti, starosne dobi, mjesta porijekla, vjeroispovijesti, pola, rodnog opredjeljenja, seksualne orijentacije, rodnog identiteta, fizičkog ili mentalnog stanja ili bolesti, kao ni političke pripadnosti. Posebno se mora izbjegavati svaki vid podsticanja rodno zasnovanog nasilja.

Isto se odnosi i na objavljivanje sadržaja koji direktno ili indirektno promoviše navedeno neprijateljstvo i mržnju, kao i svakog sadržaja koji ima za cilj stvaranje klime netolerancije i diskriminacije u društvu, naročito kada su usmjereni ka ranjivim i marginalizovanim grupama.

Novinar/novinarka i medijske organizacije treba da teže promovisanju tolerancije, pružanju protivnarativa govoru mržnje, kao i uklanjanju štetnih stereotipa.

- b) Novinar/novinarka mora posebno voditi računa da ne doprinosi širenju etničke mržnje prilikom izvještavanja o događajima i izjavama vezanim za ove teme.

4.2. Izvještavanje o krivičnim djelima

Prilikom izvještavanja o krivičnim djelima, nije dozvoljeno pozivati se na vjersku, etničku ili drugu manjinsku pripadnost osumnjičenog, osim ako ta informacija može biti važna za javnost da razumije događaj.

Novinar/novinarka mora imati u vidu da pozivanje na nacionalnu, vjersku, etničku ili drugu manjinsku pripadnost može izazvati i produbiti predrasude prema manjinskim grupama.

Novinar/novinarka ne smiju izvještavanjem doprinositi kreiranju i širenju negativnih stereotipa koji mogu stigmatizovati lokalne zajednice.

Pojam „terorizam“ ne smije se dovoditi u vezu sa nacionalnim, etničkim ili vjerskim obilježjima.

4.3. Šteta

Mediji moraju postupati u dobroj vjeri, čak i kada iznose oštre kritike ili izvještavaju o događajima ili temama koje polarizuju društvo.

Iako novinarska sloboda podrazumijeva i mogućnost pribjegavanja određenom stepenu preuveličavanja, novinar/novinarka nikada ne smije objavljivati neprovjerene optužbe protiv pojedinaca, niti koristiti pogrdne izraze s isključivom namjerom da se naškodi njihovom ugledu.

Smjernice za Načelo 5

Za prikupljanje informacija u bilo kom obliku, novinar/novinarka koristi profesionalno časne i pravno dozvoljene metode.

Svako odstupanje od ovog pravila dozvoljeno je samo u slučajevima kada te metode nijesu dovoljne, a postoji pretežan javni interes da se javnosti pruže informacije od izuzetnog značaja.

5.1. Novinarska istraživanja

- a) Novinarska istraživanja predstavljaju suštinsku komponentu profesionalnog rada i moraju se sprovoditi uz dužnu pažnju i odgovornost.
- b) Novinar/novinarka treba, po pravilu, da koristi otvorene metode prikupljanja informacija, pri čemu se jasno identifikuje kao novinar/novinarka.

Novinar/novinarka mora saopštiti svoj identitet i informisati izvore i druge uključene strane o svom radu.

- c) Korišćenje skrivenih kamera ili drugih elektronskih sredstava za tajna istraživanja, prihvatljivo je isključivo u svrhu izvještavanja o pitanjima od značajnog javnog interesa, onda kada nije moguće koristiti druge metode. Pravo na privatnost i dalje mora biti zaštićeno, kada otkrivanje identiteta određenih osoba nije opravdano javnim interesom.

5.2. Izvještavanje u posebnim okolnostima

Novinarsko izvještavanje mora se sprovoditi sa saosjećanjem i diskrecijom u slučajevima tragedija, gdje postoji lična tuga ili šok, ili kada su u pitanju osobe sa ograničenim fizičkim ili mentalnim sposobnostima, ili bolesti, kao i djeca i maloljetnici.

Ograničena moć rasuđivanja ili posebna situacija u kojoj se nalaze takve osobe, ne smije se zloupotrebljavati radi dobijanja informacija.

Prilikom izvještavanja o nekom događaju, novinar/novinarka ne treba da napusti događaj dok se ne završi. Ako novinar/novinarka nije prisustvovao/prisusvovala događaju o kojem izvještava, to mora biti jasno naznačeno u tekstu ili prilogu.

5.3. Ekskluzivne informacije

Objavljivanje ekskluzivnih informacija i priča standardna je praksa novinara/novinarki.

Praksa ekskluzivnog objavljivanja informacija nije prihvatljiva kada je povezana sa praksama nelojalne konkurencije ili kada se koristi za ograničavanje pristupa informacijama od javnog interesa.

5.4. Plaćanje informacija

Novinar/novinarka ne smije plaćati nikog kao izvor informacija, osim ako postoji jasno dokaziv javni interes za takvu informaciju, i ukoliko to ne utiče na integritet i vjerodostojnost novinarskog izvještavanja.

Smjernice za Načelo 6

Pravo i dužnost novinara/novinarke je da štiti povjerljive izvore informacija, u skladu s važećim zakonima.

- a) Ukoliko je lice pristalo da dostavi informaciju samo pod uslovom da njegov identitet ostane povjerljiv, a novinar/novinarica prihvati taj uslov, ta se obaveza mora poštovati. Ukoliko javni organ, privatni subjekt ili uredništvo medijske organizacije vrše pritisak nad novinarom/novinaricom da otkrije identitet izvora, on/ona treba da odbije takav zahtjev.
- b) Novinar/novinarica mora upozoriti izvor da njegov ili njen identitet može biti otkriven u slučajevima predviđenim zakonom.
- c) Mogu se koristiti odgovarajuće tehničke procedure (npr. distorzija glasa ili zamagljivanje lica) kako bi se prenijela izjava ili intervju s izvorom, uz zaštitu anonimnosti.
- d) Prilikom kontaktiranja svjedoka, uzbunjivača ili članova marginalizovanih zajednica putem društvenih mreža, novinar/novinarica mora pokazati dodatni oprez radi zaštite izvora.
- e) Dokumenti označeni kao „tajni“ mogu se objaviti ako se, poslije pažljivog razmatranja, utvrdi da pravo javnosti da zna ima prevagu nad razlozima kojima se opravdava tajnost.

Smjernice za Načelo 7

Novinar/novinarka je posebno dužan/dužna da poštuje pravo na privatnost.

Pravo na privatnost obrnuto je srazmjerno značaju javne funkcije koju osoba obavlja, ali je i u tim slučajevima nužno poštovati ljudsko dostojanstvo.

- a) Novinar/novinarka ne smije zadirati u privatni život neke osobe i izvještavati o njemu bez njenog pristanka.

Otkrivanje određenih elemenata privatnog života dozvoljeno je samo u mjeri koja je neophodna za izvještavanje o pitanjima od javnog interesa na adekvatan i precizan način.

Svaka osoba ima pravo na dostojanstvo koje novinar/novinarka ne smije proizvoljno narušiti u ime prava javnosti da bude obaviještena. Ovo je naročito važno kada su u pitanju osobe koje su nevoljno postale učesnici događaja od informativnog značaja (katastrofe, nesreće, različiti konflikti itd.)

- b) Izvještavanje o privatnom životu osobe može biti opravdano kada je to u javnom interesu, a pravo javnosti da zna prevazilazi individualni interes za očuvanje privatnosti određenih aspekata života te osobe.

Prilikom izvještavanja o aspektima privatnosti koji su od posebnog interesa za javnost, novinar/novinarka ne smije kršiti etičke standarde pribjegavajući senzacionalizmu, neprimjerenoj radoznalosti, voajerizmu, ismijavanju ili narušavanju dostojanstva.

Objavljivanje privatnih informacija može biti opravdano i ako sprečava obmanjivanje javnosti (npr. kada osoba u privatnom životu radi nešto što javno osuđuje).

Novinar/novinarka može objaviti sliku ili snimak nečijeg lica i/ili glasa bez traženja odobrenja, ako se radi o osobi, pojavi ili događaju od interesa za javnost, posebno ako se odnosi na nosioca/nositeljku javne funkcije.

- c) Kada je narušavanje privatnosti opravdano ili neizbježno, izvještavanje treba ograničiti na one detalje koji su od suštinske važnosti za javnost, čime se minimalizuje eventualna šteta koja može biti pričinjena nečijem dostojanstvu i ugledu.

Novinar/novinarka može da koristi snimke sigurnosnih kamera ili druge autentične video i audio zapise koji se tiču aspekata nečijeg privatnog života, a koji su u javnom interesu. Ovo vrijedi pod uslovom da je to jedini način da se javnost uvjeri u tačnost onoga o čemu se izvještava, a posebno ako onaj na koga se izvještavanje odnosi osporava navode medija.

- d) Lični podaci osobe, poput privatne adrese, broja telefona, jedinstvenog matičnog broja i brojeva ličnih isprava, posebno su zaštićeni i ne smiju se objavljivati.
- e) Žrtve nesreća ili zločina imaju pravo na posebnu zaštitu identiteta. Otkrivanje identiteta žrtve nije uvijek neophodno da bi javnost bolje razumjela nesreću ili zločin.

Izuzeci se mogu tolerisati ako je dotična osoba javna ličnost ili u slučaju posebnih okolnosti. Posebne okolnosti mogu biti ako se žele preduprijediti glasine i spekulacije o identitetu žrtava nesreća.

Prije objavljivanja imena žrtve/žrtava nasilja ili nesreće, novinar/novinarka mora da provjeri da li je o tome obaviještena njena/njihova najuža porodica. Prije objavljivanja fotografija i snimaka sa mjesta nesreće ili nasilja, novinar/novinarka treba dobro da procijeni da li postoji javni interes za otkrivanjem identiteta žrtava ili prikazivanjem šokantnih prizora (leševi, lokve krvi, rane, lomovi i sl.)

Prikazivanje šokantnih prizora može biti opravdano isključivo sa namjerom da se skrene pažnja na posljedice nekog društveno krajnje neprihvatljivog ponašanja.

- f) Kada su u pitanju članovi porodice i druga lica, koji su indirektno pogođeni nesrećom, ili koji nemaju ništa sa zločinom ili nesrećom, potrebno je postupati s posebnom pažnjom prilikom objavljivanja njihovih imena, fotografija i snimaka.
- g) Fizičko i mentalno stanje ili bolest, kao i povrede, pripadaju sferi privatnosti.

Iz obzira prema takvim osobama i članovima njihovih porodica, mediji ne treba da objavljuju njihova imena, fotografije i snimke, osim ako to nije direktno povezano s izvještajem.

- h) Izvještavanje o samoubistvima zahtijeva izuzetnu pažnju i uzdržanost.

U takvim situacijama ne treba objavljivati imena i detaljan opis okolnosti u kojima se samoubistvo desilo.

Zaštita privatnosti, dostojanstva i interesa preminulog/preminule od suicida i njemu/njoj bliskih osoba, treba da bude primarni interes u izvještavanju o pojedinačnim slučajevima.

Izuzeci su opravdani samo ako je to od izuzetnog interesa za javnost.

- i) Izvještavanje o osobama koje umiru ili fizički/mentalno pate može se objaviti samo ako se odnosi na pitanja od javnog interesa i ne smije se koristiti za senzacionalizam.
- j) Prilikom izvještavanja o nesrećama i prirodnim katastrofama, treba poštovati patnje žrtava i osjećanja članova njihovih porodica.

Žrtve nesreća i članovi njihovih porodica ne smiju se dovesti u situaciju da ponovo budu izloženi patnji zbog prikazivanja detalja nesreće u medijima.

- k) Sve smjernice koje se tiču prava na privatnost važe, gdje god je to moguće, i kada se radi o pokojnicima.

Smjernice za Načelo 8

Novinar/novinarka je obavezan/obavezna da štiti integritet i prava djece i maloljetnika

8.1. Interesi djece

- a) Mediji su obavezni da poštuju i promovišu načela Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima djeteta, i da s posebnom pažnjom istražuju informacije koje zadiru u interese djece. Nijedno dijete ne smije biti izloženo medijskom uplitanju u njegov privatni i porodični život, dom ili ličnu prepisku, kao ni napadima na njegovu čast i ugled.
- b) Dostojanstvo i prava djeteta moraju se poštovati u svim okolnostima.
- c) Nedopustivo je objavljivanje identiteta, fotografija, snimaka i izjava djece i maloljetnika bez prethodne saglasnosti roditelja/staratelja, posebno u kontekstu pretrpljenog ili izvršenog nasilja i/ili krivičnog djela.
- d) Novinar/novinarka i mediji dužni su da štite i promovišu pravo djece na slobodu izražavanja i slobodu informisanja, tako što će tražiti njihova mišljenja i izjave o pitanjima koja ih se tiču, kao i uzimati u obzir njihove interese i potrebe prilikom kreiranja i objavljivanja medijskog i novinarskog sadržaja. Kada se odlučuje o interesu djeteta, mora se poštovati pravo djeteta da se njegovo stanovište uzme u obzir, u skladu sa njegovim uzrastom i zrelošću.

Nedopustivo je objavljivanje fotografija i snimaka djece žrtava nasilja, kao i otkrivanje njihovog identiteta.

- e) Mediji su obavezni da iskažu poseban obzir kada izvještavaju o maloljetnicima za koje se sumnja da su umiješani u protivzakonite radnje, poštujući načelo pretpostavke nevinosti i izbjegavajući senzacionalizam.

Nedopustivo je objavljivanje fotografija i snimaka maloljetnika osumnjičenih za krivično djelo, kao i otkrivanje njihovog identiteta.

- f) Nedopustiva je svaka medijska zloupotreba djece kojom se izlažu poniženju zbog nekog oblika patnje, kao što su siromaštvo ili neprihvatljivo ponašanje i činjenje odraslih.
- g) Za objavljivanje informacija kojima je izvor maloljetnik, novinar/novinarke treba da ima dozvolu roditelja/staratelja tog maloljetnika.

Ukoliko se izvještava o nasilju koje uključuje djecu i maloljetnike u bilo kojoj ulozi (svjedok, žrtva, počinilac), ne treba uzimati izjave od djece i maloljetnika, čak i ako postoji saglasnost roditelja, jer to dugoročno šteti najboljem interesu djeteta.

- h) Dužnost je novinara/novinarke da zaštite najbolji interes svakog djeteta iznad i prije svega ostalog, uključujući i zalaganje za dječja prava i promociju dječjih prava.

Smjernice za Načelo 9

Prilikom izvještavanja o istražnim radnjama i sudskim postupcima, novinar/novinarka ne smije prejudicirati ishod sudskog postupka. Ipak, novinar/novinarka ima obavezu i odgovornost da izvještava o različitim činjenicama i okolnostima vezanim za određeni slučaj.

9.1. Izvještavanje o krivičnim djelima, istragama i sudskim postupcima

- a) Izvještaji o istragama i sudskim predmetima služe da precizno informišu javnost o krivičnim djelima, njihovoj istrazi, argumentima odbrane i sudskim presudama.

Novinar/novinarka je dužan/dužna da poštuje načelo pretpostavke nevinosti, prema kojem se svako smatra nevinim, sve dok se njegova ili njena krivica ne utvrdi pravosnažnom sudskom odlukom, čak i u slučaju priznanja krivice. Ovo važi i u situacijama kada se krivica čini očiglednom u očima javnosti. Ipak, novinar/novinarka ima obavezu i odgovornost da izvještava o različitim činjenicama i okolnostima vezanim za konkretan slučaj, nezavisno od stavova i zaključaka organa gonjenja, tužilaštva ili suda.

Novinar/novinarka treba da teži što preciznijoj upotrebi pravnih pojmova i termina. Prilikom izvještavanja o krivičnim djelima, istragama i suđenjima, novinari moraju koristiti jasnu i tačnu pravnu terminologiju kako bi se izbjegle ozbiljne greške i miješanje pojmova.

- b) Nepotrebni i pristrasni prikazi ličnosti, kao i iznošenje neosnovanih optužbi, predstavljaju povredu ustavnog načela zaštite ljudskog dostojanstva, koje se bez izuzetka primjenjuje i na počinioce krivičnih djela.

Cilj sudskog izvještavanja ne smije biti društveno kažnjavanje osuđenih lica putem medija, niti pretvaranje medija u sredstvo javnog poniženja.

Novinari i mediji su dužni da poštuju pretpostavku nevino-
sti na način što će s naročitom pažnjom i obazrivo obja-
vljivati fotografije i video-zapise osumnjičenih lica nastale
tokom hapšenja i privođenja, kojima se stvara percepcija
krivice i time doprinosi stigmatizaciji i ponižavajućem tret-
manu prije pravosnažne sudske presude.

Novinar/novinarka i medijske organizacije ne smiju oprav-
davati, podsticati ili odobravati krivična djela. Takođe, tre-
ba da izbjegavaju iskazivanje empatije prema počiniocima
krivičnih djela ili podržavanje njihovih stavova i motiva,
naročito u slučajevima ratnih zločina i zločina protiv čov-
ječnosti.

- c) Ukoliko je medij započeo izvještavanje o krivičnom pred-
metu, dužan je da u kontinuitetu prati i izvještava o daljem
toku postupka.

Ako je medij izvještavao o optuženom licu koje je imeno-
vano ili prepoznatljivo široj javnosti, dužan je da objavi i in-
formaciju o eventualnoj oslobađajućoj presudi, značajnom
ublažavanju optužbi ili obustavi istrage.

Kritika i komentari u vezi sa sudskim predmetom moraju
biti jasno odvojeni od izvještavanja o sudskom postupku.
Novinar/novinarka ima pravo da iznosi kritička mišljenja o
sudskim odlukama, ali mediji moraju pažljivo izbjegavati
nepravičnu i nepotrebnu kritiku kojom se sugerije da su
sudije u svom radu vođene neprimjerenim interesima,
iako takva kritika ne mora nužno predstavljati nepoštovan-
je suda.

- d) Mediji ne smiju otkrivati identitet žrtava rodno zasnovanog ili seksualnog nasilja, niti objavljivati sadržaje i informacije koje mogu dovesti do njihove identifikacije, osim ako je žrtva dala saglasnost ili ako je to dozvoljeno zakonom. Po pravilu, treba izbjegavati i identifikovanje članova porodice ili bliskih osoba lica optuženih ili osuđenih za krivična djela. Kada izvještavaju o slučajevima seksualnog i/ili nasilja u porodici, novinari/novinarke moraju obratiti posebnu pažnju da objavljenim sadržajem ne doprinose reviktimizaciji lica koja su doživjela nasilje.

Identifikacija lica može biti dozvoljena samo ako je neophodna za potpuno, pravično i tačno izvještavanje o krivičnom djelu ili sudskom postupku.

Počinioci seksualnih krivičnih djela ne smiju se identifikovati ukoliko bi to moglo dovesti do otkrivanja identiteta žrtava ili preživjelih.

- e) Prilikom izvještavanja o istragama i sudskim postupcima protiv maloljetnika, mediji moraju postupati s posebnom pažnjom, imajući u vidu budućnost tih osoba. Ovo se takođe odnosi i na djecu i maloljetnike koji su žrtve zločina.

9.2. Izvještavanje o nasilju

Prilikom izvještavanja o stvarnom ili prijetecem nasilju, mediji treba da pažljivo odmjere interes javnosti za informacijom i interes žrtava i drugih osoba koje su uključene.

U takvim slučajevima potrebno je uložiti poseban napor kako bi izvještavanje bilo nepristrasno, a mediji ne smiju dozvoliti da budu iskorišćeni kao sredstvo u službi počinilaca krivičnih djela.

Mediji ne smiju samostalno preduzimati pokušaje posredovanja između policije i izvršilaca krivičnih djela.

Intervjui sa počiniocima nasilnih djela nijesu dozvoljeni, osim u izuzetnim slučajevima kada je to nužno radi ostvarivanja pretežnog javnog interesa.

9.3. Koordinacija s nadležnim organima, „medijska tišina“

U načelu, mediji ne prihvataju uvođenje „medijske tišine“.

Koordinacija između medija i policije moguća je samo u slučajevima kad novinar/novinarka svojim činjenjem ili nečinjenjem može pomoći da se zaštiti ili spasi život i zdravlje žrtve i drugih uključenih osoba. Mediji će, po zahtjevu policije, uvesti djelimično ili potpuno ograničenje izvještavanja na određeno vrijeme, u cilju rješavanja kriminalnih radnji, ukoliko je zahtjev opravdan i pravilno obrazložen.

Smjernice za Načelo 10

Novinar/novinarka ne smije tražiti niti prihvatati privilegije bilo koje vrste koje bi mogle ograničiti ili dovesti u sumnju njegovu/njenu nezavisnost i nepristrasnost, i nauditi uredničkoj slobodi.

10.1. Profesionalna nezavisnost

Novinar/novinarka ne smije imati javne, privatne ili političke interese (u vidu zaposlenja, rukovodećih položaja, vršenja funkcija, vlasništva ili drugih oblika interesa) koji utiču ili mogu uticati na njegovu/njenu profesionalnu nezavisnost i etičko postupanje. Neophodno je preduzeti odgovarajuće mjere radi djelotvornog sprečavanja i rješavanja sukoba interesa.

Ukoliko novinar/novinarka ili urednik/urednica, pored novinarskog posla, obavlja i druge funkcije, on/ona je dužan/dužna da te funkcije strogo razdvoji.

Novinar/novinarka ne smije prikrivati niti mijenjati informacije koje javnost ima pravo da zna, zbog pritisaka ili uticaja oglašivača ili drugih lica koja imaju korporativni, politički ili zagovarački interes u medijskoj kući, uključujući i vlasnike medija.

Novinar/novinarka ne smije prihvatati, niti ostavljati utisak da prihvata pozive i poklone koji prevazilaze uobičajeni nivo društvenih kontakata i ono što je nužno za obavljanje profesionalnog rada.

Posebno, novinar/novinarka ne smije prihvatati novčane isplate, nadoknadu troškova, popuste, donacije, besplatna putovanja, odmore, poslovna putovanja, poklone ili bilo kakve druge pogodnosti koje bi mogle da nanesu štetu njegovom/njenom profesionalnom kredibilitetu, kao i reputaciji medija za koji radi.

Kao opšte načelo, novinari/novinarke, urednici/urednice i ostali zaposleni u medijima ne smiju prihvatati nikakve koristi, povlašćeni tretman ili druge privilegije od trećih lica koje mogu ugroziti njihovu nezavisnost i profesionalnost.

10.2. Razlika između informativnog sadržaja i reklama

Oglasi, promotivni sadržaji, sponzorisani sadržaji, marketinške poruke i drugi slični oblici komunikacije moraju biti jasno i nedvosmisleno razgraničeni od uređivačkog sadržaja.

Takvi sadržaji moraju biti kreirani i predstavljeni na način da ih čitalac/slušalac/gledalac prepozna kao takve.

Novinar/novinarica ne smije učestvovati u oglašavanju niti u bilo kojem obliku reklamnih aktivnosti.

10.3. Materijal za odnose s javnošću

Kredibilitet medija kao izvora informisanja zahtijeva poseban oprez u postupanju sa materijalima iz oblasti odnosa s javnošću i oglašavanja, uključujući i njihovo prisustvo na društvenim mrežama.

Tekstovi, fotografije, video-zapisi, tonski zapisi, radio reportaže ili emisije koji se odnose na privredne subjekte, njihove proizvode, usluge ili događaje povezane s njima ne smiju prelaziti granice opravdane profesionalnim standardima. Takvi prilozi moraju biti pripremljeni i objavljeni u skladu s javnim interesom koji proizlazi iz same informacije.

Ovo se takođe odnosi na reklamne tekstove, fotografije, snimke, radio priloge i ilustracije, koji nijesu prošli uređivačku obradu.

10.4. Transparentnost medijskih interesa

Sve medijske kuće moraju osigurati transparentnost svojih vlasničkih struktura i ekonomskih interesa.

Smjernice za Načelo 11

Obaveza je novinara/novinarke da bude solidaran/solidarna sa kolegama/koleginicama u mjeri koja ga/je neće onemogućiti da kvalitetno obavi profesionalni zadatak, niti dovesti u opasnost da se ogriješi o osnovne principe novinarskog Kodeksa.

11.1. Solidarnost

Novinari/novinarke treba da budu solidarni i štite međusobno svoja prava, bez obzira na razlike u političkim ili drugim uvjerenjima.

Ove smjernice se mogu dorađivati u skladu sa etičkim dilemama koje bude donosila praksa.

Vlasnici/vlasnice i glavni urednici/urednice medija dužni su da sa sadržajem Kodeksa upoznaju urednike/urednice i novinare/novinarke svojih medija.

Sufinansira
Evropska unija

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Sufinansira i sprovodi
Savjet Evrope

Impressum

Autori: Radna grupa za dopune i izmjene Kodeksa novinara i novinarki Crne Gore

Izdavač: Medijski savjet za samoregulaciju

Za izdavača: Ranko Vujović, Izvršni sekretar

Tiraž: 200

Dizajn i prelom: Nikola Vukotić

Štampa: Tipograf, Podgorica

Godina i mjesto izdavanja: Podgorica, 2026.

CIP – Katalogizacija u publikaciji

Nacionalna biblioteka Crne Gore, Cetinje

ISBN 978-9940-9619-4-7

COBISS.CG-ID 38440964

ISBN 978-9940-9619-4-7

Štampanje ove publikacije je dio UNESCO projekta koji finansira Evropska unija „Izgradnja povjerenja u medija u Jugoistočnoj Evropi: Podrška novinarstvu kao javnom dobru”.

#TrustInMediaSEE

